

Model del retallable del castell de Montsoriu

El programa «Viu el parc» es desenvolupa també als parcs de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, Garraf-Olèrdola-Foix, Montnegre i el Corredor, Castell de Montesquiú, Serralada de Marina, Serralada Litoral i Guillerries-Savassona. En podeu consultar els programes respectius a Internet:

www.diba.cat/parcsn/viuelparc

«Viu el parc»
Parc Natural del Montseny
Tel. 932 157 411
A/e: viuelparc@diba.cat

Amb la col·laboració dels ajuntaments de: Aiguafreda, Arbúcies, Breda, el Brull, Campins, Cànoves i Samalús, Figaró-Montmany, Fogars de Montclús, la Garriga, Gualba, Montseny, Riells i Viabrea, Sant Esteve de Palautordera, Sant Feliu de Buixalleu, Sant Pere de Vilamajor, Seva, Tagamanent i Viladrau

Gerència: FUSIC

Agraïments

■ museu etnològic del montseny ■

LA GABELLA
■ arbúcies ■

Patronat del Castell de Montsoriu

Xarxa de Parcs Naturals

Parc del Castell de Montesquiú, Espai Natural de les Guillerries-Savassona, Parc Natural del Montseny, Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, Parc del Montnegre i el Corredor, Parc de la Serralada Litoral, Parc de la Serralada de Marina, Parc de Collserola, Parc Agrari del Baix Llobregat, Parc del Garraf, Parc d'Olèrdola, Parc del Foix.

Comte d'Urgell, 187
08036 Barcelona
Tel. 934 022 428
xarxaparc@diba.cat
www.diba.cat/viuelparc

Parc Natural del Montseny

Reserva de la Biosfera

Retallable del castell de Montsoriu

www.diba.cat/viuelparc

Direcció de Comunicació. Fotografies: MEMGA, Arxiu XPN. Dipòsit Legal B-39166-2010 Paper ecològic

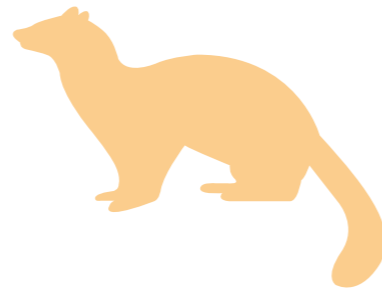
El Parc Natural del Montseny

El Parc Natural del Montseny, Reserva de la Biosfera és un mosaic de paisatges mediterranis i centreeuropeus situat a tocar de grans conurbacions metropolitanes. La seva biodiversitat extraordinària i la petjada cultural que l'home hi ha deixat al llarg dels temps, presenten un valor universal que ha inspirat artistes, intel·lectuals i científics, i que desvetlla l'interès de les persones que el visiten. El Montseny, enlairat entre les planes de les comarques del Vallès, Osona i la Selva, es presenta com un bloc muntanyós de perfil característic i altiu, visible des de molts indrets de Catalunya i conegut arreu per la bellesa dels seus paisatges. Precisament, el nom del massís, que prové del llatí *Mont Signus* (mont senyal), palesa la fisonomia del seu relleu.

Les diferències d'humitat i temperatura expliquen la **vegetació** que es desenvolupa al Montseny. A manera d'estatges, i a la vegada que es guanya en alçada, es reproduïxen les formacions vegetals característiques de la mediterrània a les parts baixes (alzinars, suredes i pinedes), de la muntanya mitjana plujosa més amunt (alzinar muntanyenc i rouredes), d'ambients centreeuropeus per sobre dels 1.000 m (fagedes i avetoses) i, fins i tot, d'ambients subalpins als cims (matollars i prats culminals).

La confluència d'aquests factors en un relleu abrupte, solcat de torrents i cingleres, dona com a resultat una extraordinària **varietat d'hàbitats**.

Viu el parc!

El **poblament** al Montseny data de temps prehistòrics, com ho testimonien les troballes de destrals i ganivets de pedra a Aiguafreda, el Brull, Montseny i Sant Marçal; els megàlits de la serra de l'Arca i les Pinedes, o la pedra estelada del pla de la Calma. Al període ibèric es comencen a ocupar de manera estable els turons i els pobladors s'endinsen cap a la muntanya. Així ho evidencien el castell del turó de Montgrós, al Brull, i els assentaments fortificats de Montclús, a Sant Esteve de Palautordera, i de can Flaquer, a Samalús. Del període romà daten construccions com la vil·la romana de Can Tarrés i altres a les planes veïnes tot seguint la Via Augusta i la Via Ausa. No és fins a l'edat mitjana que es generalitzen els establiments interiors de manera dispersa i l'explotació dels recursos naturals s'intensifica. D'aquesta època daten l'església amb pintures preromàniques de Sant Pere Desplà (Arbúcies) i el castell de Montsoriu, mostra d'arquitectura militar de l'època. Aquest procés assoleix la seva màxima esplendor al segle XIX, moment a partir del qual s'inicia un lent despoblament.

Actualment, la regressió de les activitats agrícoles, forestals i ramaderes ha propiciat un canvi de les **economies familiars**. Unes altres activitats, fonamentalment de serveis com el turisme rural, la restauració i l'hostaleria, complementen les rendes i conviuen amb l'extensa cultura agropecuària de la zona. El Montseny és avui dia un lloc amable per viure-hi i visitar-lo.

El castell de Montsoriu

El castell de Montsoriu, situat en el límit dels termes municipals d'Arbúcies i Sant Feliu de Buixalleu (la Selva), s'alça al damunt d'un turó de 649 metres, que forma part dels darrers contraforts llevantins del massís del Montseny. Aquesta situació privilegiada li permet un domini visual d'un vast territori, que abasta des de la zona costanera i la depressió Prelitoral fins al Montseny i les Guilleries.

Orígens històrics

La primera cita documental de Montsoriu és de l'any 1002, en una donació de terres que féu el noble Giscafred al monestir de Sant Cugat. En el mateix any, el fill del vescomte de Girona, Amat, ja s'anomenava senyor de Montsoriu (*Amatus Castro Surice*), prenent el cognom de la seva possessió més destacada. La seva filla, Ermessenda de Montsoriu, es casà al 1033 amb Guerau de Cabrera i originà així el llinatge vescomtal dels Girona-Cabrera.

Dins les construccions conservades actualment, algunes de les situades al recinte sobirà formen part del primitiu castell roquer (segles X-XII), presidit per la torre de l'homenatge, a més d'una petita capella castral preromànica, una cisterna retallada a la roca i una plataforma d'anivellament.

Entre la fi del segle XII i mitjan segle XIII el vell castell roquer fou ampliat amb la construcció d'un segon recinte murallat o pati d'armes que, juntament amb el poblat i la torre albarrana de les Bruixes, formava tot plegat un vast perímetre fortificat de més de 500 metres. D'aquest període destaca la construcció de la capella romànica de Sant Pere de Montsoriu.

El cronista reial Bernat Desclot, l'any 1285 es refereix al castell de Montsoriu en aquests termes:

«...E en Vallès se tenia lo castell de Montsoriu, qui és un dels bells e dels nobles del món...»

El gran castell-palau d'època gòtica

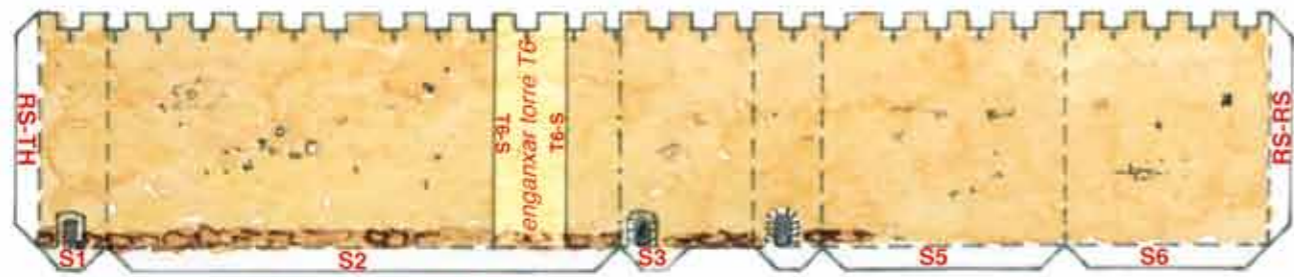
A mitjan segle XIV es dugueren a terme unes importants reformes arquitectòniques que transformaren Montsoriu en un **gran castell-palau gòtic**, cap i casal dels vescomtes de Cabrera. Les obres s'efectuaren de forma accelerada entre els anys 1347 i 1348, quedant definitivament enllestides a partir del 1350. En fou promotor el gran Bernat II, vescomte de Cabrera i de Bas (1298-1364), almirall i conseller del rei Pere III i tutor de l'Infant Joan.

Les imponents restes arquitectòniques que ens han pervingut del **castell de Montsoriu** ens mostren la millor fortalesa d'època gòtica conservada a Catalunya.

El nou urbanisme de Montsoriu va comportar la planificació d'un poderós castell articulat en tres recintes concèntrics, defensables de forma independent i protegits per alteroses muralles i bestorres que li confereixen l'aspecte de gran fortalesa inexpugnable. L'element central és el pati d'armes amb la cisterna que articula al seu voltant el conjunt residencial (estances nobles, cos de guàrdia, menjador, cuines i la nova capella gòtica). També en aquest moment es construí el tercer recinte del castell, l'anomenat **recinte jussà**, on se situa la poterna que connecta el camí fortificat amb el portal de la barbacana.

El castell de Montsoriu mantingué l'ús militar i residencial fins a la segona meitat del segle XV quan, a partir de la Guerra Civil Catalana, els Cabrera, més preocupats pels afers de les seves possessions al comtat de Mòdica (Sicília), van a viure a Blanes, primer, i a Ragussa, després. Finalment, a partir de la fi del segle XVI s'inicia un llarg procés d'abandonament i deteriorament de les seves estructures que ha durat més de 450 anys. En l'actualitat, el Consell Comarcal de la Selva n'és el propietari mentre que el Patronat per a la conservació i restauració del castell de Montsoriu, integrat per la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Girona, els ajuntaments de la zona i altres entitats, n'ostenta la gestió.

Viu el parc!

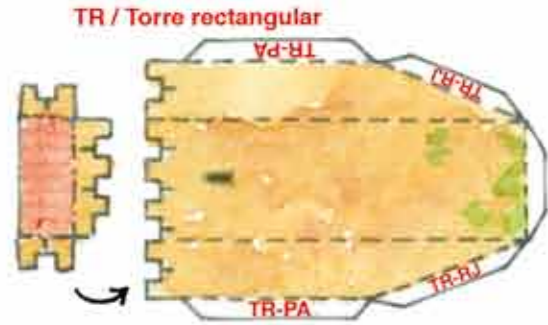
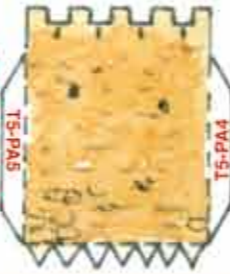

RS / MURS DEL RECINTE SOBIRÀ

terrassa torre de l'homenatge

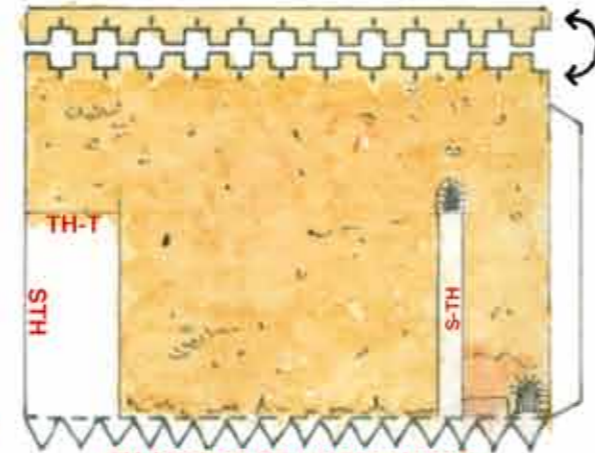
T5 / TORRE

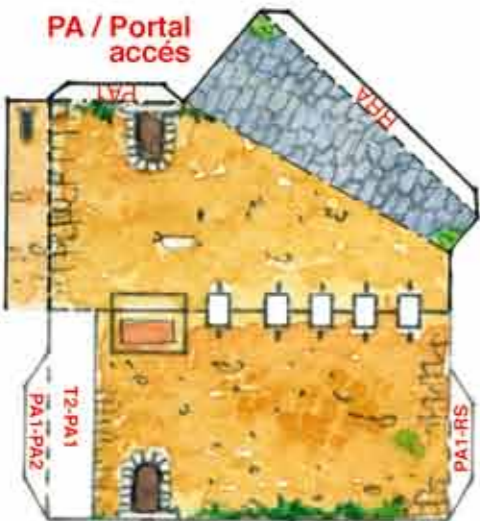
TR / Torre rectangular

T6 / Torre recinte sobirà

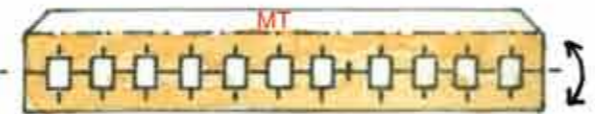

TH / TORRE DE L'HOMENATGE

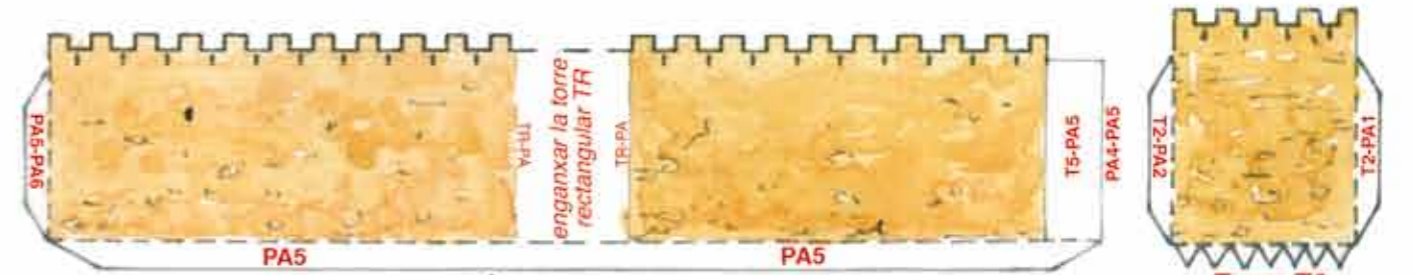
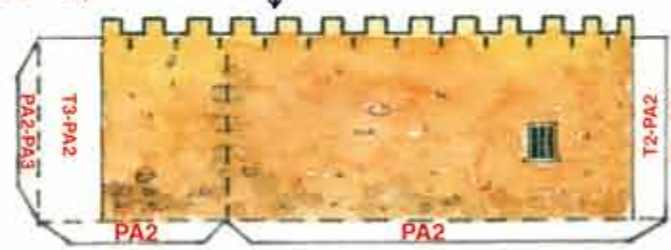

PA / Portal accés

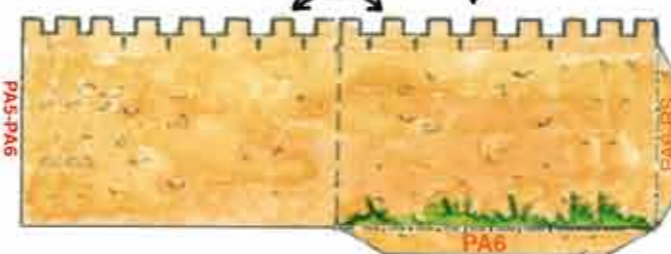
Merlet talús recinte sobirà

Murs exteriors recinte pati d'armes

Murs recinte pati d'armes

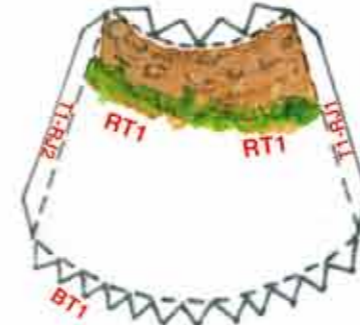
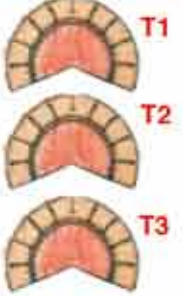

torre T4

torre T3

Torre T2

Terrasses torres recinte pati d'armes

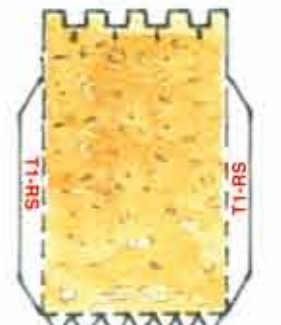
Talús suport torre T1

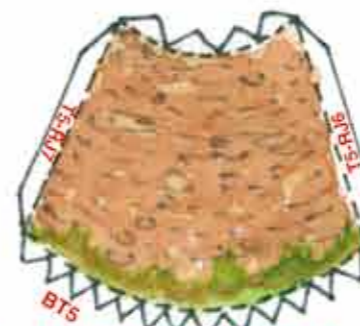
talús suport torre T2

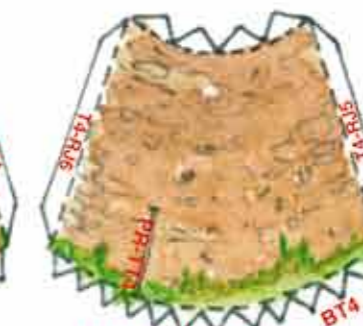
talús suport torre T3

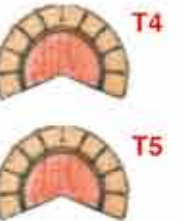
torre T1

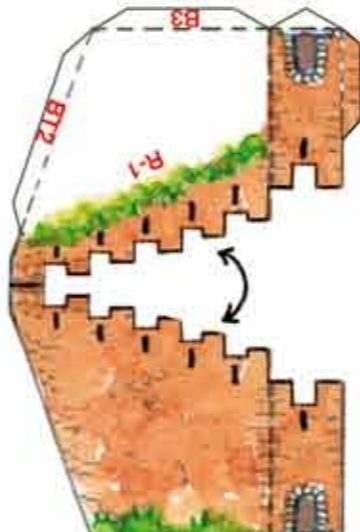
talús suport torre T5

talús suport torre T4

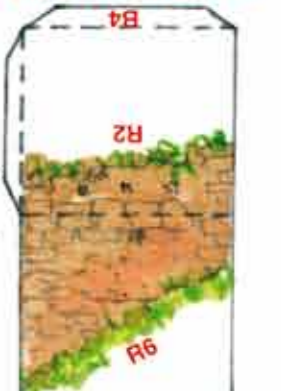
barbacana / porta accés

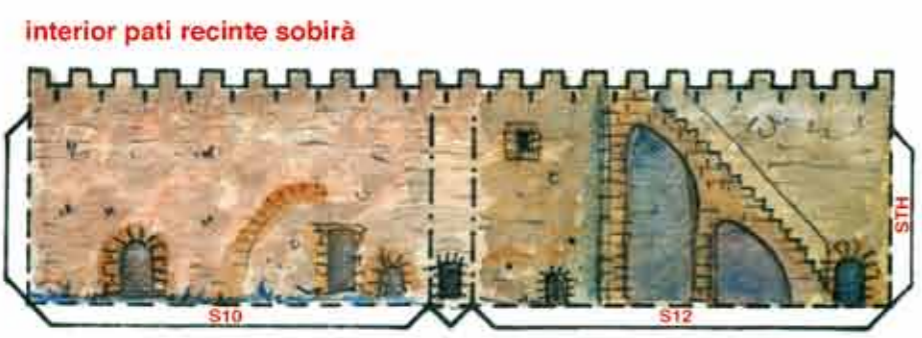
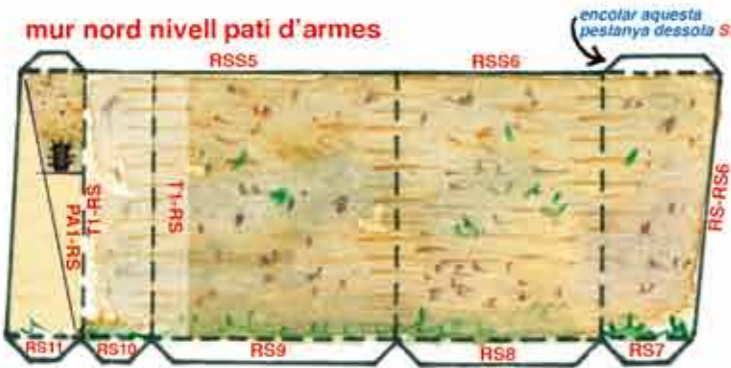
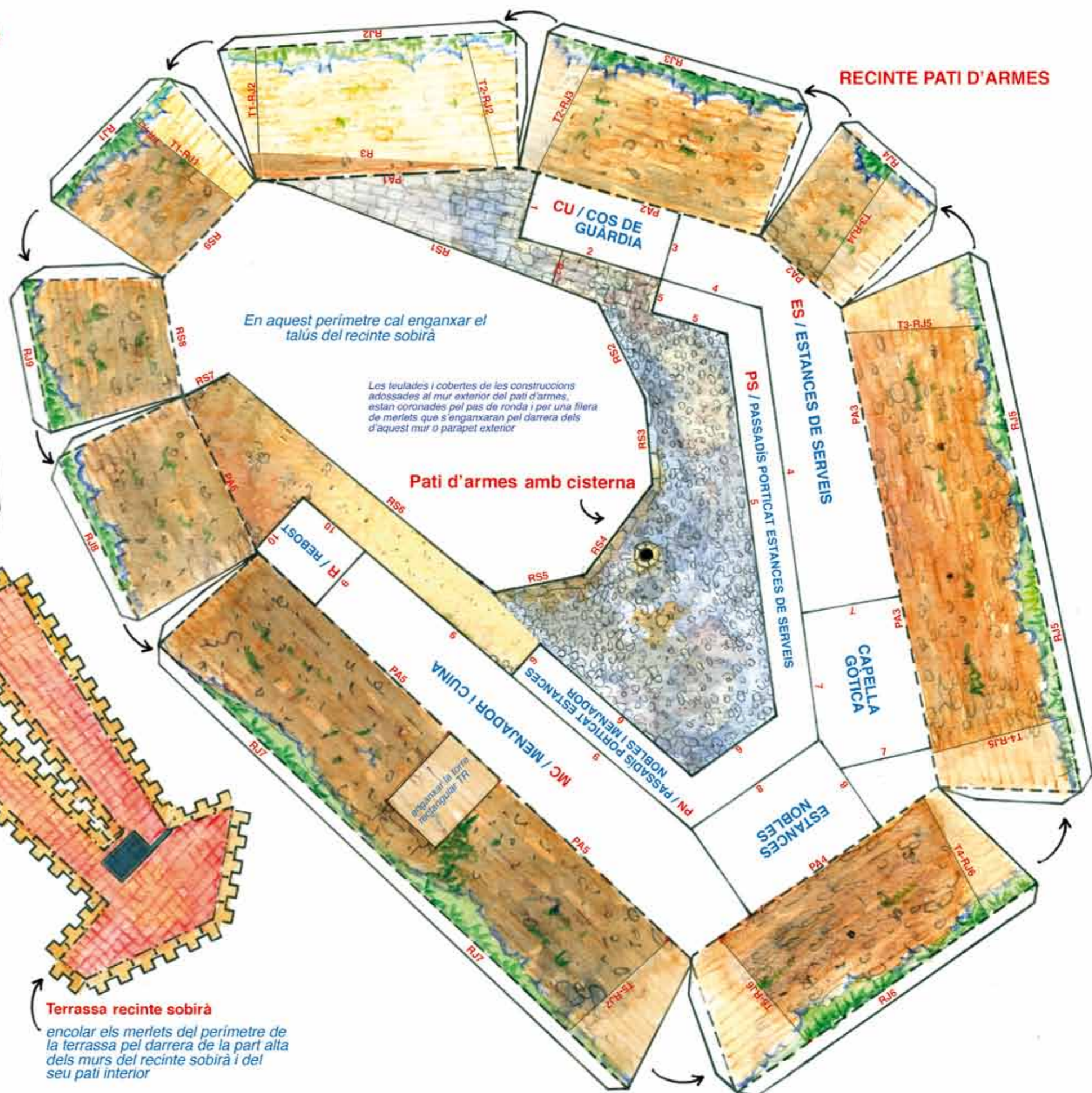
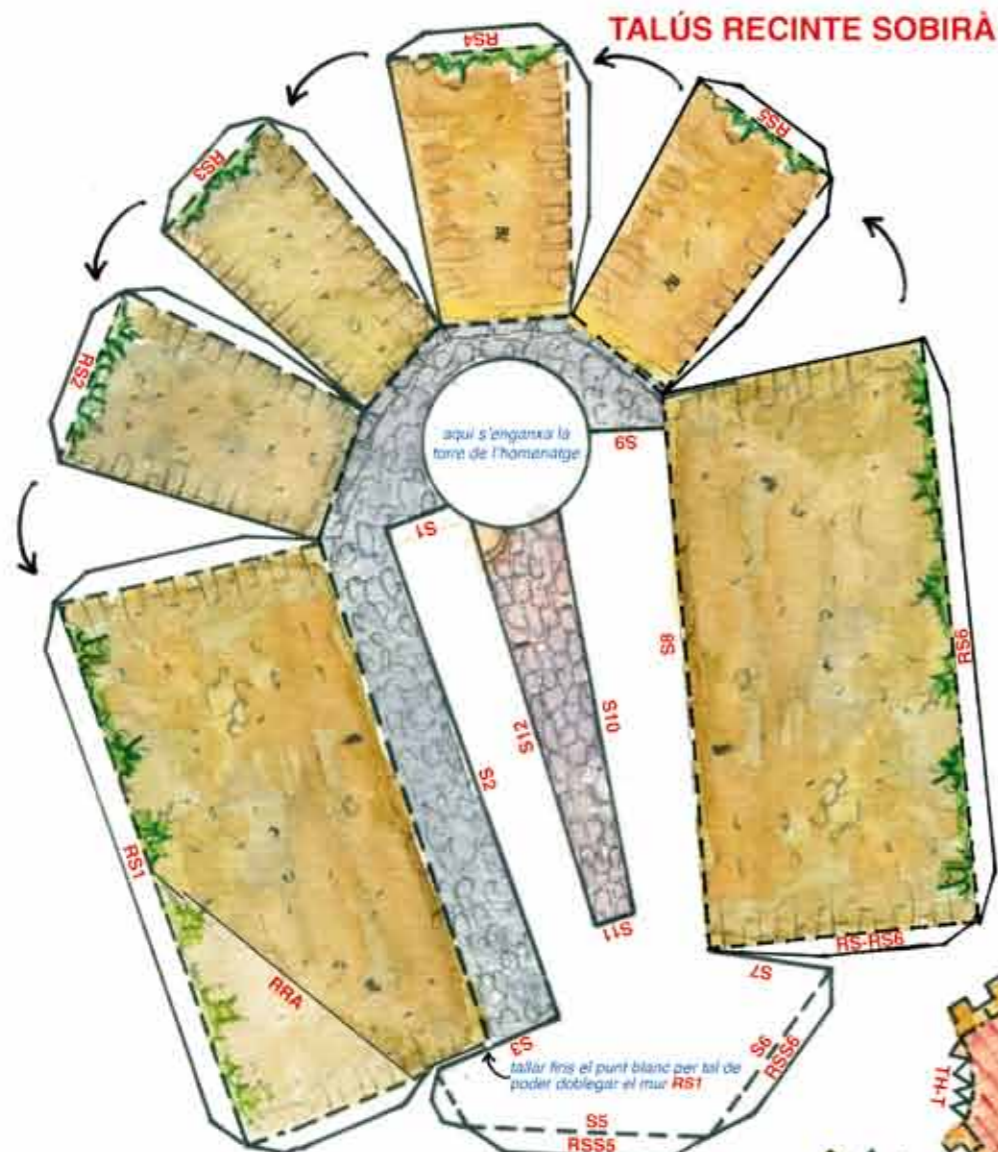

rampa d'accés per barbacana a pati d'armes

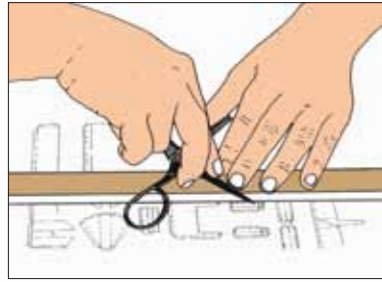
paret rampa accés

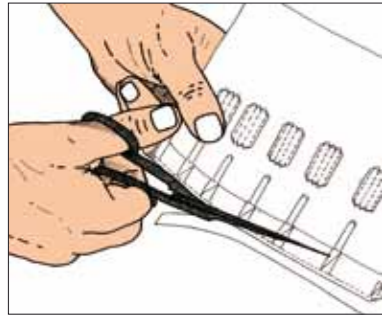

Terrassa recinte sobirà
 encolar els merlets del perímetre de la terrassa pel darrera de la part alta dels murs del recinte sobirà i del seu pati interior

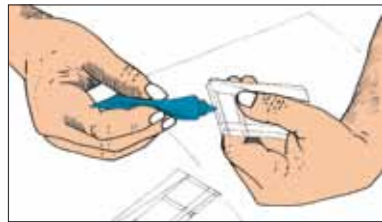
1. Fer una incisió amb el cantó rom d'unes tisores o la punta d'un bolígraf gastat, resseguint les línies de traços que cal doblegar.

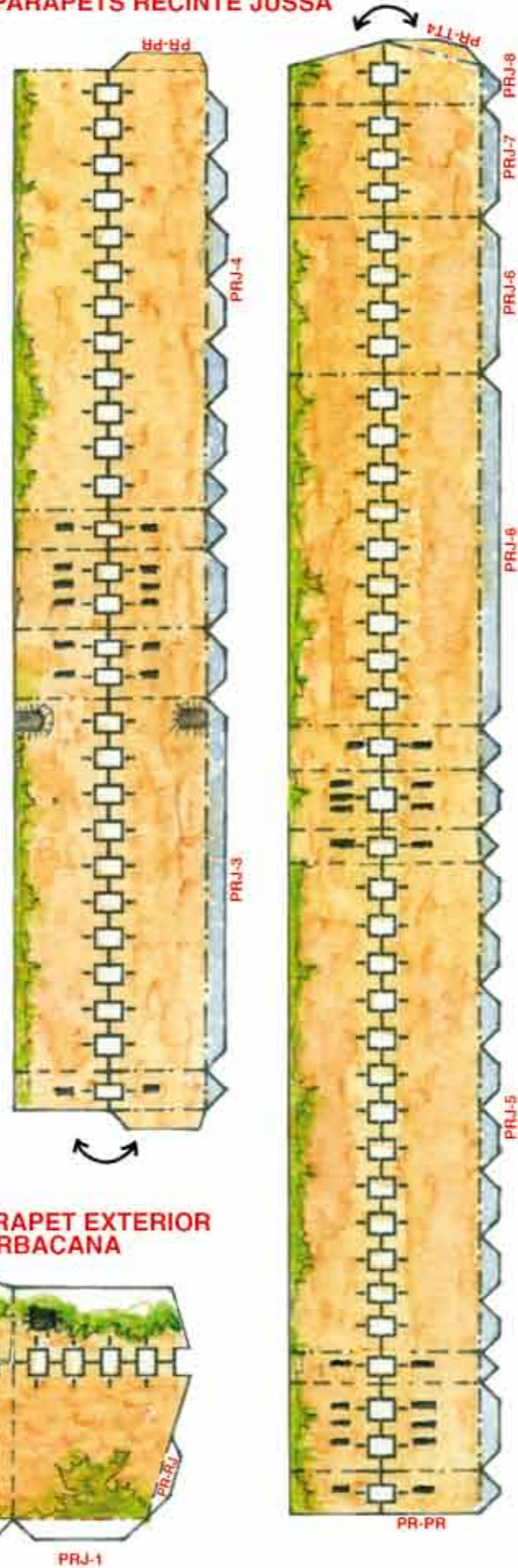
2. Retallar les peces del retallable amb unes tisores o cúter, resseguint la línia exterior que defineix cada peça.

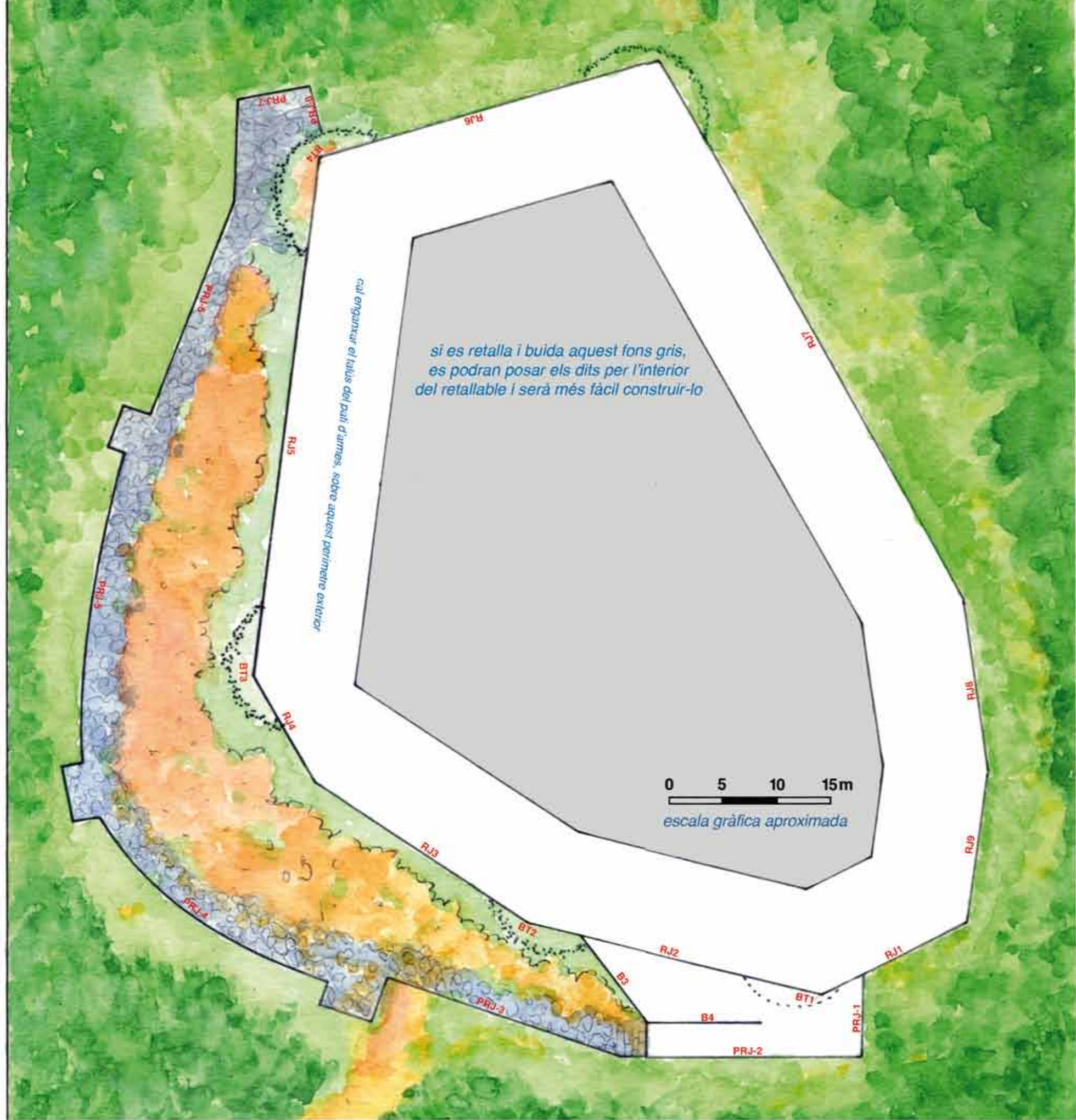
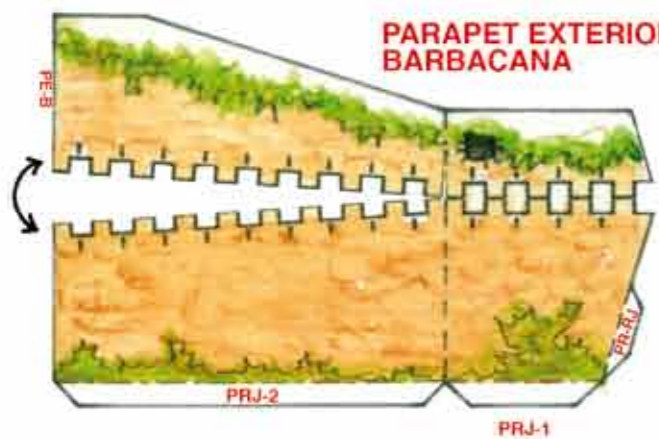
3. Doblegar i enganxar les pestanyes a la seva part corresponent.

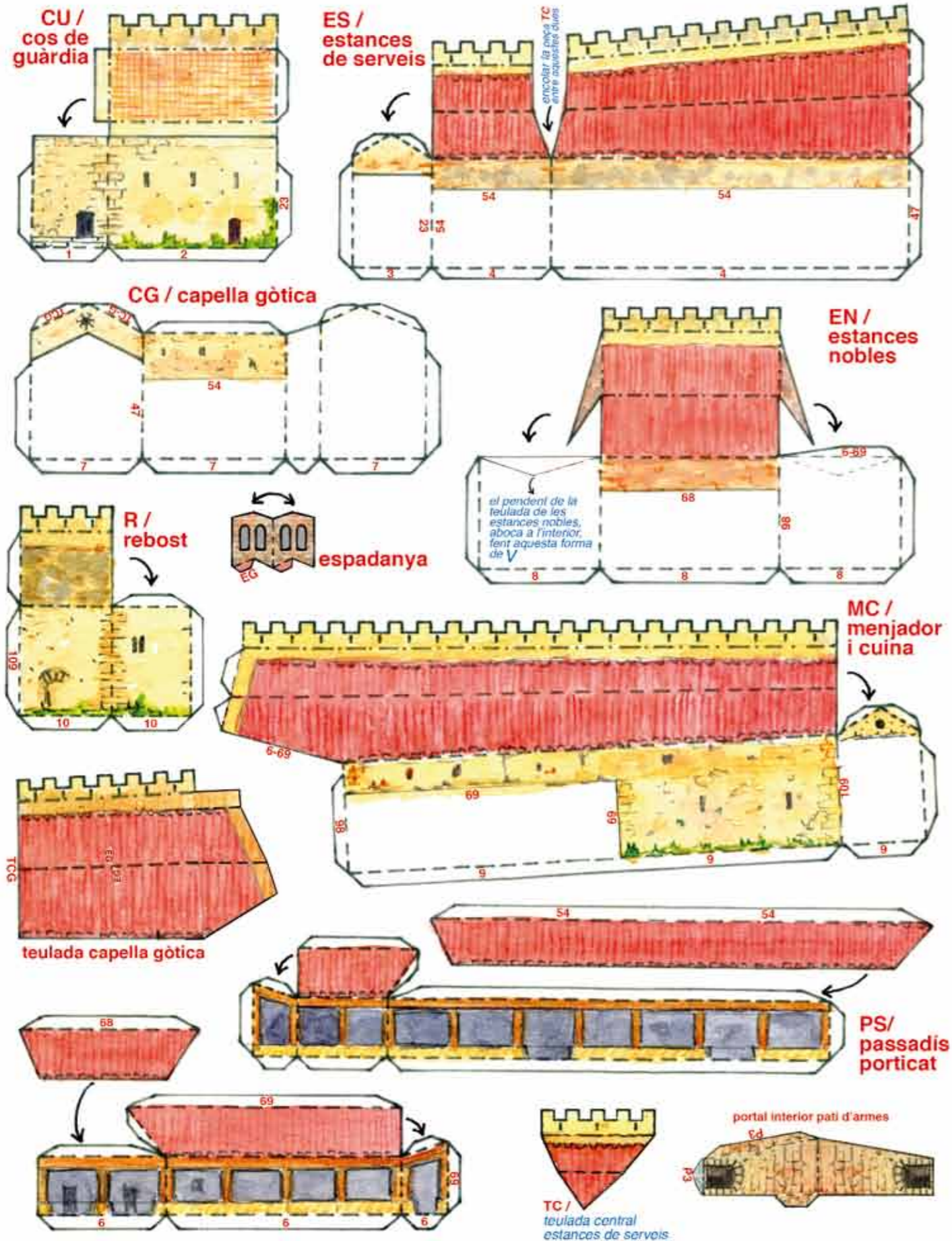

PARAPETS RECINTE JUSSÀ

PARAPET EXTERIOR BARBACANA

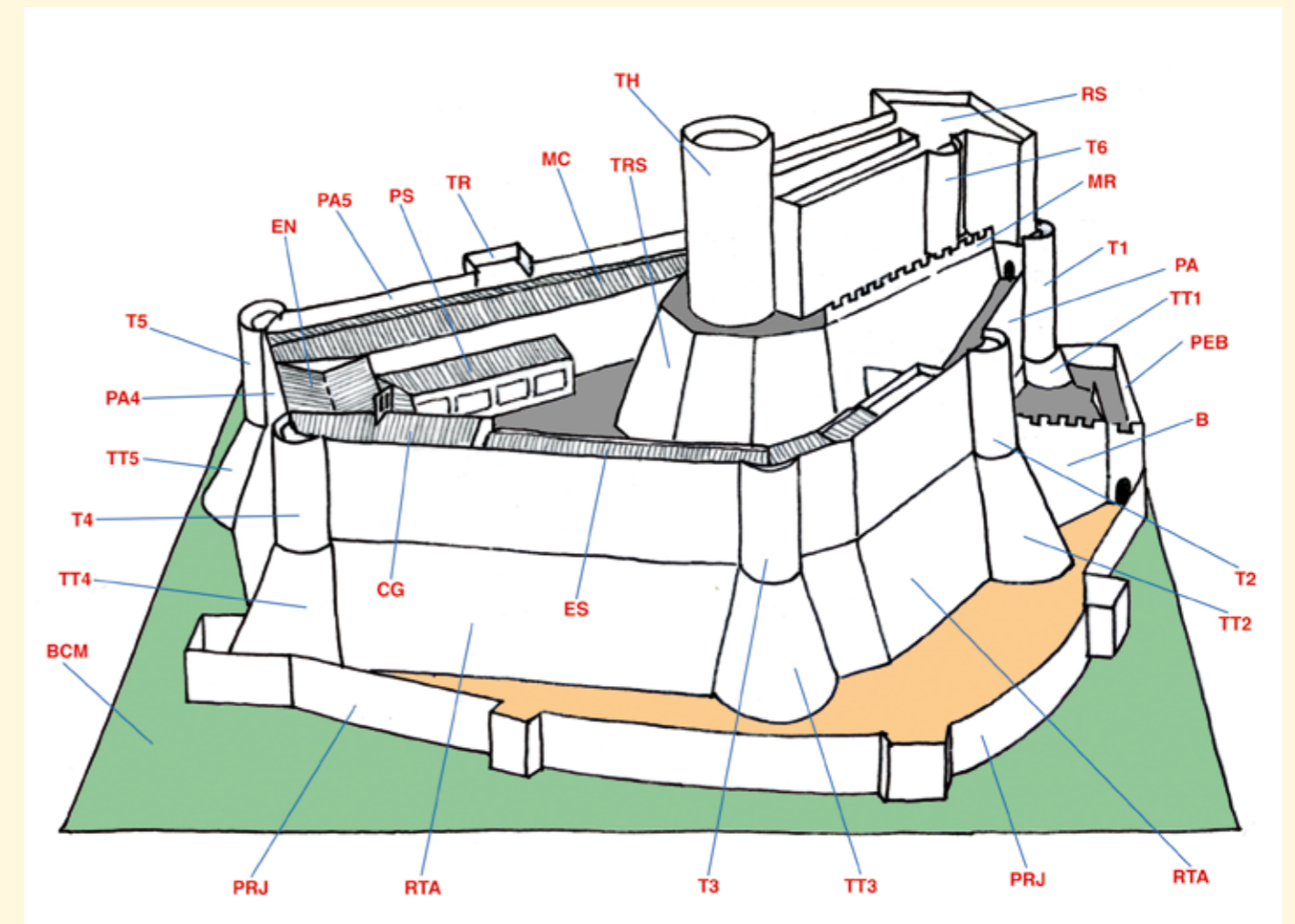

Orientacions per muntar el retallable

- 1/ Observar el model d'orientació dibuixat i identificar-ne les diferents parts, amb l'ajuda de les lletres i números que defineixen cada peça.
- 2/ Resseguir amb el cantó rom d'unes tisores o la punta d'un bolígraf gastat les línies de traços que cal doblegar, amb cura de no tallar el paper. Aquesta operació facilitarà un doblec perfecte de les pestanyes i angles del model i assegurarà en bona part l'èxit en la construcció del retallable.
- 3/ Retallar les peces amb unes tisores o cúter per la línia contínua externa que les defineix.
- 4/ Doblegar les pestanyes i angles per les línies de traços discontinus, de manera que el traç quedi a l'exterior del plec, i per les de traç i punt, de manera que el traç quedi a l'interior.
- 5/ Disposar la cola sobre la pestanya, fent-la coincidir amb la seva part corresponent. El retallable anirà prenent forma fins a transformar-se en el castell de Montsoriu.
- 6/ Enganxar la construcció sobre la base i ja estarà llest. Si es retalla i buida la part central de la base per la línia contínua interior, es podran posar els dits per l'interior del retallable i serà més fàcil construir-lo. Sort i molta paciència!

Alguns suggeriments específics per construir aquest retallable

- A) Cal muntar el retallable de dalt a baix, començant per construir el recinte sobirà, que comprèn la torre de l'homenatge, el recinte amb el pati interior i les terrasses. Aquesta part s'encolarà damunt del talús del recinte sobirà que més endavant enganxarem a sobre del pati d'armes.
- B) Tot seguit s'ha de muntar el talús i el pati d'armes, i completar-lo enganxant-hi les parets que configuren el mur exterior i les estances adossades: cos de guàrdia, estances de serveis, capella gòtica, estances nobles, cuina, menjador, rebost..., així com també el passadís porticat que s'obre al pati d'armes.
- C) A continuació es pot encolar i completar aquestes dues parts, recinte sobirà i pati d'armes, amb la qual cosa ja tindrem el volum principal del castell.
- D) Ara ja es pot enganxar aquesta part sobre la base del castell, és a dir, el recinte jussà. En aquesta operació ens ajudarà haver buidat la part central de la base, perquè ens facilitarà posar els dits per l'interior del retallable i enganxar-ho millor.
- E) En aquest punt, retallarem i donarem forma cargolant sobre si mateixes les peces dels talussos de les torres que van encolades als distints angles del mur exterior del castell, i a continuació farem una operació semblant amb les torres que enganxarem damunt d'aquests talussos.
- F) Finalment, retallarem i enganxarem murs i rampa de la barbacana d'accés al castell des del recinte jussà, així com el parapet del recinte jussà.
- G) La col·locació de la resta de peces, com les terrasses de les torres, la rampa d'accés al recinte sobirà, la porta d'accés al pati d'armes, l'espadaña, etc., completaran el conjunt del retallable.

Aquest retallable és, abans que res, un model en paper per ser retallat i encolat, i la seva funció és principalment lúdica, didàctica i de divulgació de la construcció que representa. Atesa la necessària adequació de l'edifici real a un model a petita escala en tres dimensions, i que sigui possible de muntar-lo, s'ha adaptat la peça arquitectònica a aquestes exigències procurant que la simplificació de determinats elements no desvirtués allò de més essencial de la imatge del castell de Montsoriu. De tota manera és un retallable d'una certa complexitat que es recomana construir-lo a poc a poc i en diverses sessions. La dedicació i l'atenció de l'aficionat seran importants per a l'èxit del muntatge.